

حکومت بر مردم در قرآن طبق دیدگاه علامه طباطبائی رحمۃ اللہ علیہ

مؤلف:

هانیه روزبه

www.Ketab.ir

روزبه، هانیة، ۱۳۷۳-	سرشناسه:
حکومت بر مردم در قرآن طبق دیدگاه علامه طباطبائی (ره) / مؤلف هانیة روزبه.	عنوان و نام پدیدآور:
۱۳۹۸، قم: قلم خانه	مشخصات نشر:
۲۰۳ ص	مشخصات ظاهری:
۹-۴۹-۹۹۱۳-۶۲۲-۹۷۸	شابک:
فیبا	وضعیت فهرست نویسی:
کتابنامه: ص: [۱۹۶]- ۲۰۳؛ همچنین به صورت زیر نویس.	یادداشت:
۱۲۸۱- ۱۳۶۰. --- دیدگاه درباره سیاست و حکومت طباطبائی، سید محمد حسین	موضوع:
Tabatabai, Sayyed Muhammad Husayn --- Views on Politics and government	موضوع:
اسلام و دولت	موضوع:
Islam and state	موضوع:
اسلام و دولت --- جنبه های قرآنی	موضوع:
Islam and state --- Quranic teaching	موضوع:
۹۱۳۹۸۱۳۹۵BBR / ۹۷۸	رده بندی کنگره:
۱/۱۸۹	رده بندی دیویی:
۵۶۲۳۶۳۶	شماره کتابشناسی ملی:

حکومت بر مردم در قرآن طبق دیدگاه علامه طباطبائی رحمته الله علیه

هانیة روزبه	مؤلف:
قلم خانه	ناشر:
گل وردی	چاپ:
اول / ۱۳۹۸	نوبت چاپ:
۱۰۰۰ نسخه	تیراژ:
۹-۴۹-۹۹۱۳-۶۲۲-۹۷۸	شابک:

شماره ناشر: ۰۹۱۳۷۴۸۹۸۳۲

© حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب:

۹	پیشگفتار.....
۱۰	مقدمه.....
۱۳	فصل اول: مفهوم شناسی.....
۱۴	مفهوم لغوی حکومت.....
۱۶	مفهوم لغوی مردم (ناس).....
۱۸	مفهوم اصطلاحی حکومت.....
۱۹	مفهوم اصطلاحی مردم (ناس).....
۲۱	فصل دوم: اهداف و ضرورت حکومت بر مردم.....
۲۲	اهداف حکومت بر مردم.....
۲۲	۱. اصلاح جامعه به وسیله انجام فرائض دینی.....
۲۷	۲. از بین رفتن ناامنی و شرک.....
۳۱	۳. احقاق حقوق مردم و جلوگیری از هرگونه تعدی.....
۳۶	۴. حفاظت از مردم و سرزمین در برابر تجاوز بیگانگان.....
۴۱	۵. رفع اختلافات میان امت.....
۴۴	۶. آزاد سازی مردم از اسارت و بندگی و رهایی از بند طاغوت.....
۴۹	ضرورت حکومت بر مردم.....
۴۹	۱. نظم و تداوم زندگی اجتماعی.....
۵۴	۲. پیاده شدن اهداف انبیاء و اجرای احکام الهی.....
۵۶	۳. فطری بودن حکومت.....
۶۰	۴. رساندن مردم به آزادی های اجتماعی.....
۶۴	۵. تأمین هدایت بشر.....
۶۷	۶. ضرورت وجود حاکمی مدیر و مدبّر.....
۷۳	فصل سوم: شرایط حاکم و چگونگی تعیین آن.....
۷۴	شرایط حاکم.....
۷۴	۱. تخصص و درایت.....
۷۹	۲. برخورد با عدالت و تقوا (پرهیز از دنیا پرستی).....

۳. تواضع و فروتنی (دوری از تکبر) ۸۳
۴. نگرش امانی بودن مقام حاکمیت ۸۶
۵. نرم خوئی با مردم و منت گذاشتن ۸۸
- چگونگی تعیین حاکم جامعه اسلامی ۹۳
- انواع حکومت ۹۴
۱. حکومت پادشاهی: ۹۴
۲. حکومت دموکراتیک: ۹۴
۳. حکومت دینی: ۹۵
- ولایت و حاکمیت خداوند ۹۵
- الف) ولایت تکوینی ۹۶
- ب) حاکمیت و ولایت تشریعی: ۹۸
- حاکمیت پیامبران ۹۹
- الف) ولایت تکوینی ۱۰۰
- ب) ولایت تشریعی ۱۰۲
- حکومت و ولایت ائمه اطهار علیهم السلام ۱۰۵
- الف) ولایت تکوینی ۱۰۶
- ب) ولایت تشریعی ۱۰۸
- ج) ولایت و حاکمیت فقیه ۱۱۱
- ادلّه ولایت و حاکمیت ولی فقیه ۱۱۷
- ادلّه عقلی: ۱۱۷
- ادلّه نقلی: ۱۱۹
- فصل چهارم: وظایف متقابل حاکم و مردم از دیدگاه المیزان** ۱۲۵
- وظایف مردم در برابر حکومت ۱۲۷
۱. فراهم آوردن امکان عینیت بخشی حکومت و عملی کردن آن ۱۲۷
۲. انتخاب مسئولان نظام و انتخابات ۱۳۳
۳. مشارکت در قانون گذاری و مشورت دادن به حاکم ۱۳۵
۴. نظارت مردم بر مسئولان و حگام (امر به معروف و نهی از منکر) ۱۳۸

۱۴۱.....	۵. همبستگی، استقامت و حمایت مردم نسبت به حکومت در برابر مشکلات
۱۴۴.....	۶. رویگردانی از طاغوت و روی آوردن به حکومت اسلامی
۱۴۸.....	۷. اطاعت و تبعیت از حاکم جامعه اسلامی
۱۵۴.....	وظایف حاکم در برابر مردم
۱۵۴.....	۱. برقراری عدالت در میان اقشار مختلف جامعه
۱۵۸.....	۲. مشورت با مردم
۱۶۰.....	۳. امر به معروف و نهی از منکر
۱۶۳.....	۴. برآوردن نیازهای مردم علی الخصوص نیازمندان
۱۶۸.....	۵. دوری از ارتباط با طاغوت و ستم پذیری
۱۷۱.....	۶. حفظ وحدت، اقتدار و امنیت ملی به واسطه جهاد و دفاع
۱۷۶.....	۷. آبادانی و عمران کشور
۱۸۱.....	فهرست منابع

پیشگفتار

حکومت، از جمله مسائلی است که از دیرباز مطرح بوده است. قرآن، ضمن آیاتی، به بحث در خصوص حکومت بر مردم پرداخته است. حکومت در قرآن چگونه تبیین شده است؟ بررسی چنین آیاتی از اینجا ضرورت می‌یابد که خداوند، جهت پیاده سازی اهداف خود، پیامبران و ائمه اطهار علیهم‌السلام و ولی فقیه را بر حکومت بر مردم می‌گمارد. روشن سازی آیات و همچنین تبیین دیدگاه علامه طباطبایی در رابطه با این آیات، موضع مناسب مسلمانان خصوصاً شیعیان را در برابر حکومت روشن می‌سازد. ضمن اینکه بر مسلمانان است که با شناخت ویژگی‌های صحیح حکومت مورد نظر خداوند، در بند طاغوت و امثال آن گرفتار نشوند. خداوند جهت پیشبرد اهداف والای خود، که همانا هدایت بشر در زندگی مادی و معنوی است، حاکمانی را میان مردم قرار می‌دهد تا با حکومت کردن بر مردم، آن اهداف را عملی سازند. طبق آیات مختلف قرآن، این حکومت و ولایت به پیامبران الهی عطا شده است. بعد از اتمام دوران نبوت و ارسال رسل، این ولایت و حاکمیت به ائمه اطهار علیهم‌السلام عطا گردید و سپس، با فرا رسیدن دوران غیبت حضرت عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه، این ولایت و حاکمیت به فردی فقیه، آگاه، عادل و دارای دیگر ویژگی‌های مطرح شده، عطا شده است. آیات قرآن و روایات و توقیعات مختلفی بر این امر دلالت دارند. تمام این حکومت‌ها به صورت انتصابی و از طرف خداوند تعیین گشته است. به تفکیک در قرآن، اهداف و ضرورت‌هایی برای این حکومت در نظر گرفته شده است که اگر قرار بر وجود حکومت و حاکمی هست، باید شرایطی را داشته باشد تا بتواند بر مردم حاکمیت نماید. همچنین مردم و حکومت، در برابر یکدیگر وظایفی دارند، که به ناچار، جهت حفظ جامعه و تباه نگردیدن زندگی اجتماعی (چرا که انسان موجودی مدنی بالطبع است)، باید آن وظایف را انجام دهند.

مقدمه

حکومت بر مردم، از مقوله‌هایی است که همواره با زندگی بشر عجین بوده است. انسان موجودی مدنی بالطبع است و بنابر فطرت و میل باطنی‌اش، باید در میان اجتماعی از هم نوعان خود زندگی کند چرا که زندگی انفرادی پاسخگوی نیازهای او نخواهد بود. در پی اجتماع تعدادی از مردم، ضرورتاً باید فردی بر جامعه حکومت نماید چرا که، اگر در جامعه بشری، رهبری منضبط، مقتدر و آگاه وجود نداشته باشد، اندکی پس از ایجاد اجتماع، جامعه دچار هرج و مرج و ویرانی خواهد گشت. قرآن که برنامه هدایت بشر (بعد مادی و معنوی) را در خود جای داده است، به تفصیل به سوالات مرتبط با حکومت بر مردم پرداخته است. از جمله این سوالات عبارتند از: حکومت بر مردم به منظور به ثمر رساندن چه اهدافی صورت می‌گیرد؟ آیا حکومت بر مردم امری ضروریست یا غیر ضروری؟ علت ضروری بودن آن چیست؟ حال اگر قرار بر وجود حکومتی بر مردم باشد، این حاکم و این حکومت باید چه ویژگی‌ها و شرایطی داشته باشد تا طبق دیدگاه اسلام باشد و نتایج مثبتی نیز به بار آورد؟ پس از شناخت ویژگی‌ها، سوال این است که چگونه و از چه طریق چنین حاکمی تعیین و منصوب می‌گردد؟ پس از استقرار حاکم واجد شرایط، سوال بعدی این است که در جامعه متشکل از حاکم و مردم، جهت حفظ جامعه، هریک از این دو رکن (حاکم و مردم) چه وظایف و مسئولیت‌هایی در برابر یکدیگر دارند؟

در این کتاب طی چهار فصل، به تک تک این سوالات پاسخ داده شده است: فصل اول مفاهیم لغوی و اصطلاحی، فصل دوم اهداف و ضرورت حکومت، فصل سوم شرایط حاکم و چگونگی تعیین آن و فصل چهارم به بررسی وظایف متقابل مردم و حاکم پرداخته است. و البته در این کتاب ذیل تمامی موارد، دیدگاه علامه طباطبایی رحمته‌الله مفسر بزرگ شیعه، بررسی و تبیین گشته است. و در نهایت طی فصلی جداگانه، جمع بندی مطالب صورت گرفته است.

مؤلف، طی تحقیقات و مطالعات خود، به این نتیجه رسیده است که کمتر کتاب و نگاشته‌ای بدین صورت به بررسی موارد ذکر شده با تأکید بر دیدگاه علامه طباطبایی

پرداخته است. حتی بحث مورد نظر (طبق دیدگاه علامه طباطبایی) چنانچه شایسته است، مورد تبیین و بررسی قرار نگرفته است. مؤلف بر خود لازم دانسته که طی چهار فصل، به بررسی دیدگاه علامه طباطبایی رحمته الله علیه در ابعاد مختلف حکومت (ضرورت، شرایط، وظایف و...) پردازد.

www.Ketab.ir